

**OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA
PRZEDSTAWICIELI
SZKÓŁ SPORTOWYCH W PŁYWANIU**

**FUNKCJONOWANIE KLAS I SZKÓŁ SPORTOWYCH
ORAZ SZKÓŁ MISTRZOSTWA SPORTOWEGO
W ŚWIETLE PRZEPISÓW OŚWIATOWYCH**

Materiał zebrał i opracował: mgr Janusz Świtecki

Racibórz 20-21.03.2009r

Działanie klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego.

W celu kształcenia młodzieży o szczególnych uzdolnieniach sportowych oraz odpowiednich warunkach zdrowotnych mogą być tworzone klasy lub szkoły sportowe albo szkoły mistrzostwa sportowego, realizujące programy szkolenia w określonych dyscyplinach sportu (Art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. *o kulturze fizycznej*–Dz. U. z 2001 r. Nr 81, poz. 889 z późn. zm.).

Obowiązujący w Polsce system oświaty obejmuje-obok ogólnodostępnych szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych-także szkoły specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi, klasy i szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego (Art. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*-Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).

Osoby prawne i fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązującą do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek (art.82 ust. 1).

W przypadku szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej ubiegających się o nadanie uprawnień szkoły publicznej z dniem rozpoczęcia działalności wpis do ewidencji może nastąpić, jeżeli osoba prowadząca przedstawi pozytywną opinię kuratora oświaty (art. 82 ust. 2a).

Zakładanie i prowadzenie publicznych szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych, szkół ponadgimnazjalnych, w tym z oddziałami integracyjnymi, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego, należy do zadań własnych powiatu (Art.5a). Szkołę lub placówkę publiczną zakłada się na podstawie aktu założycielskiego. Akt założycielski i statut szkoły lub placówki publicznej przesyła się właściwemu kuratorowi oświaty oraz innym organom właściwym do sprawowania nadzoru pedagogicznego nad szkołą lub placówką (art. 58 ust. 1 i 7).

Ustawodawca wskazał dwa podmioty kompetentne do uchwalenia statutu szkoły publicznej. Co do zasady, organem właściwym jest rada szkoły. Jednak pierwszy statut nadaje organ założycielski. Przepis art. 58 ust. 6 ma charakter wyjątku i należy go interpretować ściśle.

Rada gminy ustala plan sieci publicznych szkół podstawowych i gimnazjów prowadzonych przez gminę, a także określa granice obwodów publicznych szkół podstawowych i gimnazjów (Art. 17. 4).

Nie ustala się obwodów szkołom specjalnym, szkołom integracyjnym, szkołom dla mniejszości narodowych, szkołom artystycznym oraz szkołom sportowym i szkołom mistrzostwa sportowego (art. 58 ust. 2 a cytowanej wyżej ustawy). Zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu z domu do szkoły uczniom tych szkół nie należy do zadań własnych gminy czy powiatu.

Działalność klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 lipca 2002 r. *w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania klas i szkół sportowych*

oraz szkół mistrzostwa sportowego (Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1078).

Klasami sportowymi są oddziały, w których prowadzone jest szkolenie sportowe w jednej lub kilku dyscyplinach sportu, w kolejnych co najmniej trzech klasach danego typu szkoły, dla co najmniej 20 uczniów w oddziale.

Szkołą sportową jest szkoła, która prowadzi szkolenie sportowe w jednej lub kilku dyscyplinach sportu, w co najmniej dwóch oddziałach, liczących co najmniej 15 uczniów w oddziale, w kolejnych co najmniej trzech klasach danego typu szkoły.

Szkołą mistrzostwa sportowego jest szkoła, która prowadzi szkolenie sportowe w jednej lub kilku dyscyplinach sportu, w co najmniej jednym oddziale, w kolejnych co najmniej trzech klasach danego typu szkoły. Liczba uczniów w oddziale szkoły mistrzostwa sportowego jest uzależniona od możliwości zebrania uczniów o zbliżonym poziomie sportowym.

Szkołami sportowymi i szkołami mistrzostwa sportowego mogą być szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne i szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży (§ 2).

Zgodnie z § 7 tego rozporządzenia obowiązkowy tygodniowy wymiar godzin zajęć sportowych w klasach i szkołach sportowych wynosi co najmniej 10 godzin, a w szkołach mistrzostwa sportowego co najmniej 16 godzin. W ramach tygodniowego wymiaru godzin zajęć sportowych realizowane są obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego, przewidziane w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły.

Na podstawie ramowego planu nauczania dyrektor szkoły ustala szkolny plan nauczania, w którym określa dla poszczególnych klas i oddziałów na danym etapie edukacyjnym tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz dodatkowych zajęć edukacyjnych - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2002 r. poz. 142, z późn. zm.).

Statut szkoły określa m.in. organizację oddziałów sportowych oraz oddziałów mistrzostwa sportowego – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 61 poz. 624, z późn. zm.). Szczegółową organizację nauczania, wychowania i opieki w danym roku szkolnym określa arkusz organizacyjny szkoły opracowany przez dyrektora do dnia 30 kwietnia każdego roku szkolnego. Arkusz organizacji szkoły zatwierdza organ prowadzący do dnia 30 maja danego roku. Na podstawie zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły dyrektor ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć dydaktycznych. Statut szkoły określa szczegółowe zasady rekrutacji uczniów z uwzględnieniem odrębnych przepisów.

Warunki, jakie muszą spełniać kandydaci do szkół i klas sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów

szkół publicznych oraz przechodzenia z jednego typu szkół do innych (Dz. U. z 2004 r. Nr 26, poz. 232).

Kandydaci powinni spełniać następujące wymogi (§ 12 § 4,5,8):

- posiadać bardzo dobry stan zdrowia, potwierdzony zaświadczeniem lekarskim wydanym przez lekarza specjalistę w dziedzinie medycyny sportowej lub innego uprawnionego lekarza,
- zaliczenie prób sprawności fizycznej, ustalonych przez szkolną komisję rekrutacyjno-kwalifikującą lub trenera albo instruktora, a w przypadku kandydatów do szkół mistrzostwa sportowego zaliczenie prób sprawności fizycznej zatwierdzonych przez polskie związki sportowe współpracujące z daną szkołą,
- pisemną zgodę rodziców (prawnych opiekunów).

Przy przyjmowaniu kandydatów do szkół i klas sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego uwzględnia się opinię trenera lub instruktora prowadzącego zajęcia sportowe i opinię lekarza wydającego zaświadczenie.

Dyrektor szkoły, nie później niż do końca lutego każdego roku, podaje do wiadomości kryteria naboru.

Rekrutację do szkół nowo tworzonych przeprowadza organ prowadzący szkołę lub wyznaczona przez niego osoba (§ 25).

Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły ustalają, w porozumieniu z dyrektorami szkół, liczbę oddziałów klas pierwszych oraz liczbę uczniów przyjmowanych do klas pierwszych, w tym w odniesieniu do szkół i oddziałów sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego, a także przekazują te ustalenia kuratorowi oświaty (§ 24).

Kwestie związane z ogólną, profilaktyczną opieką zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą szkolną regulują przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r. *w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą* (Dz. U. z 2004 r. Nr 282 poz. 2814, z późn. zm.).

Zgodnie z § 3 pkt 3 lit. b, tego rozporządzenia, profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami obejmuje m.in. profilaktyczne badania lekarskie (bilanse zdrowia) w zakresie kwalifikacji do zajęć wychowania fizycznego i sportu szkolnego. Profilaktyczną opiekę nad uczniem, zgodnie z przepisami rozporządzenia, sprawuje lekarz podstawowej opieki zdrowotnej na podstawie deklaracji wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

Przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r., *w sprawie zakresu koniecznych badań lekarskich oraz częstotliwości ich przeprowadzania w stosunku do dzieci i młodzieży do ukończenia 21 roku życia ubiegających się o przyznanie licencji albo posiadających licencję na amatorskie uprawianie określonej dyscypliny sportu* (Dz. U. z 2004 r. Nr 282 poz. 2815), stosuje się do dzieci i młodzieży ubiegających się o przyznanie licencji - dokumentu uprawniającego do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez właściwe polskie związki sportowe. Orzeczenia lekarskie o zdolności do uprawiania określonej dyscypliny sportu wydaje lekarz specjalista w dziedzinie medycyny sportowej.

Programy szkolenia sportowego.

Szkolenie sportowe w klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego odbywa się w oparciu o programy szkolenia sportowego, opracowane dla poszczególnych dyscyplin sportu.

Programy szkolenia sportowego, dopuszcza do użytku szkolnego minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw kultury fizycznej i sportu (Art. 20 ust. 2 *ustawy o kulturze fizycznej*).

Programy te powinny uwzględniać etap szkolenia sportowego, dyscyplinę lub dziedzinę sportu oraz poziom wykształcenia sportowego uczniów.

W klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego realizuje się następujące etapy szkolenia sportowego:

- 1) ukierunkowany - realizowany w klasach IV-VI szkoły podstawowej i w wszystkich klasach gimnazjum, mający na celu ujawnienie predyspozycji i uzdolnień kwalifikujących uczniów do szkolenia w określonej dyscyplinie lub dziedzinie sportu,
- 2) specjalistyczny - realizowany w szkołach ponadgimnazjalnych i szkołach ponadpodstawowych.

W następujących dyscyplinach sportu: pływanie, gimnastyka artystyczna, gimnastyka sportowa, akrobatyka sportowa, łyżwiarstwo figurowe, narciarstwo alpejskie i tenis stołowy ukierunkowany etap szkolenia sportowego może być realizowany począwszy od klasy I szkoły podstawowej, a specjalistyczny - począwszy od klasy I gimnazjum.

Klasy i szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego mogą realizować program szkolenia sportowego we współpracy z polskimi związkami sportowymi, klubami sportowymi, innymi stowarzyszeniami kultury fizycznej lub szkołami wyższymi prowadzącymi studia na kierunku wychowanie fizyczne. Warunki współpracy określa umowa zawarta pomiędzy organem prowadzącym szkołę a właściwym polskim związkiem sportowym, klubem sportowym, innym stowarzyszeniem kultury fizycznej lub szkołą wyższą (§ 5 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego*).

Ustalenia tygodniowego wymiaru godzin zajęć sportowych dokonuje dyrektor szkoły, w porozumieniu z organem prowadzącym, na podstawie programu szkolenia sportowego, z uwzględnieniem etapu szkolenia sportowego, dyscypliny lub dziedziny sportu oraz poziomu wykształcenia sportowego uczniów (§ 7).

Uczniów niekwalifikujących się do dalszego szkolenia, na podstawie opinii trenera lub instruktora prowadzącego zajęcia sportowe i opinii lekarza, przenosi się od nowego roku szkolnego lub nowego semestru do oddziału działającego na zasadach ogólnych (§ 10). Należy tutaj pamiętać, że o tej decyzji należy powiadomić rodziców (opiekunów prawnych) uczniów co najmniej z półrocznym wyprzedzeniem.

Zadaniem klasy i szkoły sportowej oraz szkoły mistrzostwa sportowego jest stworzenie uczniom optymalnych warunków, umożliwiających łączenie zajęć sportowych z realizacją innych zajęć dydaktycznych m.in. przez umożliwienie uczniom osiągających bardzo dobre wyniki sportowe i uczestniczących w zawodach

ogólnopolskich lub międzynarodowych realizowanie programu lub toku nauki, na warunkach określonych odrębnymi przepisami (§ 11 ust. 1 pkt 3).

Indywidualny program lub tok nauki.

Mają tu zastosowanie przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 grudnia 2001 r. *w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki* (Dz. U. z 2002 r. Nr 3, poz. 28).

Uczeń może realizować indywidualny program i tok nauki na każdym etapie edukacyjnym i w każdym typie szkoły (§ 3).

Zezwolenie na indywidualny program lub tok nauki może być udzielone po upływie co najmniej jednego roku nauki, a w uzasadnionych przypadkach po śródrocznej klasyfikacji ucznia. Z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki mogą wystąpić (§ 4):

1. uczeń niepełnoletni za zgodą rodziców (prawnych opiekunów),
2. rodzice (prawni opiekunowie),
3. wychowawca klasy lub nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne, których dotyczy wnioski, za zgodą rodziców (prawnych opiekunów) lub pełnoletniego ucznia.

Wniosek składa się do dyrektora szkoły za pośrednictwem wychowawcy klasy. Wychowawca klasy dołącza opinię o predyspozycjach, możliwościach i oczekiwaniach ucznia. Opinia powinna zawierać również informację o dotychczasowych dokonaniach ucznia.

Indywidualny program nauki nie może obniżyć wymagań edukacyjnych wynikających ze szkolnego zestawu programów nauczania, ustalonego dla danej klasy (§ 5).

Dyrektor szkoły zezwala na indywidualny program lub tok nauki w przypadku pozytywnej opinii rady pedagogicznej i pozytywnej opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. W przypadku zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki, umożliwiającą realizację w ciągu jednego roku szkolnego programu nauczania z zakresu więcej niż dwóch klas, wymaga się także pozytywnej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą (§ 5,6,7). Zezwolenia udziela się na czas określony, nie krótszy niż jeden rok.

Nie jest możliwe realizowanie szkolnego zestawu programu nauczania, przewidzianego dla danej klasy, w rozłożeniu na dwa lata. Rok szkolny we wszystkich szkołach i placówkach rozpoczyna się z dniem 1 września każdego roku, a kończy 31 sierpnia następnego roku (art. 63 ustawy o systemie oświaty).

Zgodnie z § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 lipca 2002 r. *w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego* uczniom klas i szkół sportowych oraz

szkół mistrzostwa sportowego, uczącym się poza miejscem stałego zamieszkania, szkoła zapewnia w okresie pobierania nauki zakwaterowanie oraz całodzienne wyżywienie w pełni pokrywające ubytki energetyczne powstałe podczas zajęć sportowych, a uczniom uczącym się w miejscu zamieszkania-jeden pełnowartościowy posiłek dziennie. Rozporządzenie Rady Ministrów z 4 sierpnia 1993 r. w *sprawie warunków, form, trybu przyznawania i wypłacania oraz wysokości pomocy materialnej dla uczniów* zostało uznane 26 kwietnia 2004 r. przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją RP i utraciło moc 31 grudnia 2004 r.

W nowym rozporządzeniu z dnia 7 marca 2005 r. w *sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach* (Dz. U. z 2005 r. Nr 52 poz. 467, z późn. zm.) w rozdziale 4 wymienia się tylko bursy i domy wczasów dziecięcych jako placówki zapewniające opiekę i wychowanie w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

W ramach stanowienia zasad i trybu korzystania z gminnych lub powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej gmina lub powiat w oparciu o przepisy ustrojowych ustaw samorządowych (art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o *samorządzie gminnym* -Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm. i art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o *samorządzie powiatowym*-Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.) może określić, że korzystanie ze stołówki ma charakter odpłatny. Natomiast wysokość opłat za posiłki może ustalać dyrektor szkoły, w której stołówka ta funkcjonuje, w konsultacji z organem prowadzącym.

Kwalifikacje.

Zgodnie z art. 44 ust. 1 i 1a ustawy o *kulturze fizycznej* zorganizowane zajęcia w zakresie wychowania fizycznego, sportu i rekreacji ruchowej mogą prowadzić osoby posiadające kwalifikacje zawodowe nauczyciela wychowania fizycznego lub uprawnienia w tym zakresie określone odrębnymi przepisami. Zajęcia w zakresie sportu i rekreacji ruchowej mogą prowadzić także osoby posiadające kwalifikacje instruktora i trenera.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w *sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół oraz wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (Dz. U. z 2002 r. Nr 155 poz. 1288, z późn. zm.).

Kwalifikacje do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego, w tym realizowanych w formach pozalekcyjnych lub pozaszkolnych, oraz szkolenia sportowego w klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego, niezależnie od typu szkoły, posiada osoba, która legitymuje się dyplomem ukończenia (§ 2-4):

1. studiów magisterskich na kierunku zgodnym lub zbliżonym z nauczaniem

- przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć i posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
2. studiów magisterskich w specjalności zgodnej lub zbliżonej z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć i posiada przygotowanie pedagogiczne, albo
 3. studiów magisterskich na kierunku innym niż nauczany przedmiot lub rodzaj prowadzonych zajęć, która ponadto posiada przygotowanie pedagogiczne i ukończyła studia podyplomowe z zakresu nauczanego przedmiotu lub rodzaju zajęć.

W przypadku podstawowej szkoły sportowej i podstawowej szkoły mistrzostwa sportowego, kwalifikacje do prowadzenia wymienionych wyżej zajęć, posiada także osoba, która legitymuje się dyplomem ukończenia:

1. zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności zgodnej z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem zajęć, lub
2. zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności innej niż nauczany przedmiot lub rodzaj prowadzonych zajęć, która ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny z zakresu nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć.

Zgodnie z § 14 pkt 2 ww. rozporządzenia, kwalifikacje do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego realizowanych w formach pozalekcyjnych lub pozaszkolnych oraz zajęć szkolenia sportowego w klasach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego posiada osoba, która ma kwalifikacje określone w § 2-4 ww. rozporządzenia lub legitymuje się świadectwem dojrzałości i tytułem zawodowym trenera lub instruktora w określonej dyscyplinie sportu, uzyskanym według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Sportu w *sprawie kwalifikacji, stopni i tytułów zawodowych w dziedzinie kultury fizycznej oraz szczegółowych zasad i trybu ich uzyskiwania* i posiada przygotowanie pedagogiczne.

Bezpieczeństwo i higiena w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

Nie mniej ważnym problemem jest sprawa bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w *sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach* (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69).

Do podstawowych obowiązków dyrektora szkoły w zakresie bezpieczeństwa uczniów i pracowników należy zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole lub placówce, a także bezpiecznych i higienicznych warunków uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek (§ 2).

Ćwiczenia prowadzone są z zastosowaniem metod i urządzeń zapewniających pełne bezpieczeństwo ćwiczących. Stan techniczny urządzeń i sprzętu sportowego sprawdza się przed każdymi zajęciami. W salach i na boiskach oraz w miejscach

wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw umieszcza się tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego. Prowadzący zajęcia zapoznaje osoby biorące w nich udział z zasadami bezpiecznego wykonywania ćwiczeń oraz uczestniczenia w grach i zabawach (§ 31 ust. 3,5,6,7).

Szkoły i placówki nabywają wyposażenie posiadające odpowiednie atesty lub certyfikaty (§ 9 ust.3). Oznacza to obowiązek wyposażania szkół w sprzęt bezpieczny, odpowiadający wymaganiom norm oraz obowiązek żądania od producenta lub dostawcy właściwego, udokumentowanego certyfikatem – wyrobu bezpiecznego, dobrej jakości.

30 sierpnia 2002 r. została uchwalona ustawa o *systemie oceny zgodności* (Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2087 z późn. zm.), która określa wymagania wobec wprowadzanych do obrotu wyrobów, spójne z wymaganiami obowiązującymi w krajach Unii Europejskiej. Podstawy działania unijnego systemu oceny zgodności w obszarze dobrowolnym i obowiązkowym oparte są na normach opracowanych i przyjętych przez Komitet Techniczny TC 1 wspólny dla europejskich organizacji normalizacyjnych CEN i CENELEC oraz właściwych przepisach prawnych UE.

Zgodnie z ustawą o *systemie oceny zgodności* istnieje certyfikacja obowiązkowa oparta na dyrektywach nowego podejścia i normach zharmonizowanych, które prowadzą jednostki notyfikowane oraz certyfikacja dobrowolna, którą prowadzą jednostki certyfikujące na terenie krajów Unii Europejskiej.

Stosownie do postanowień przepisów ustawy o *systemie oceny zgodności*, z dniem 1 maja 2004 r., tj. datą uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, wszedł w życie system oceny zgodności kompatybilny z systemem unijnym. Wprowadzenie tego systemu podyktowane było wymaganiami Jednolitego Rynku, w myśl których wyroby objęte Dyrektywami Nowego Podejścia mogą być wprowadzone na rynek i/lub do użytkowania pod warunkiem poddania ich określonej procedurze oceny zgodności i odpowiednim ich oznakowaniu CE.

Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o *ogólnym bezpieczeństwie produktów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 229, poz. 2275 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 2 marca 2000 r. o *ochronie niektórych praw konsumenta oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny* (Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 271, z późn. zm.), stanowią przeniesienie do polskiego prawa wymagań jednych z najważniejszych aktów prawnych Unii Europejskiej tj. **Dyrektywy Rady 85/374/EEC**, dotyczącej odpowiedzialności za wadliwe wyroby oraz Dyrektywy Rady **92/59/EEC**, dotyczącej bezpieczeństwa wyrobów.

Zobowiązują one producentów i handlowców do wprowadzania na rynek jedynie wyrobów spełniających określone w normach i innych przepisach warunki dotyczące bezpieczeństwa wyrobu.

Wyroby, takie jak: meble szkolne i przedszkolne, sprzęt szkolny, urządzenia sportowe i urządzenia rekreacyjno-sportowe stanowiące wyposażenie placów zabaw nie podlegają Dyrektywom Nowego Podejścia, a więc nie podlegają wymogowi

umieszczania na nich oznakowania CE. Zgodnie z wymaganiami prawa niedopuszczalne jest umieszczanie znakowania CE na wyrobach nie objętych Dyrektywami Nowego Podejścia oraz okazywania Deklaracji Zgodności wystawianej przez samego producenta.

Zgodnie z akredytacją Polskiego Centrum Akredytacji w odniesieniu do tych wyrobów istnieje certyfikacja dobrowolna na zgodność z normami spełniającymi wymagania bezpieczeństwa, certyfikaty na znak jakości Q oraz znak ekologiczny Eko-znak.

Certyfikaty zgodności spełniające wymagania bezpieczeństwa, wydawane są przez akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA) jednostki certyfikujące wyroby.

Z punktu widzenia bezpieczeństwa urządzenia rekreacyjno-sportowe stanowiące wyposażenie placów zabaw, sal sportowych, gimnastycznych, boisk szkolnych itp. powinny zostać objęte "dyrektywami nowego podejścia" tak, jak istnieje Dyrektywa dotycząca zabawek, w oparciu o wymagania norm zharmonizowanych. I chociaż często na sprzęt rekreacyjno-sportowy typu zjeżdżalnie, huśtawki, karuzele potocznie mówi się, że są to ZABAWKI - wyroby te nie są objęte Dyrektywami Nowego Podejścia, nie są objęte oznaczaniem CE. Zgodnie z wymaganiami prawa niedopuszczalne jest umieszczanie na nich znakowania CE.

Co w tej sytuacji mają robić dyrektorzy szkół?

Skoro istnieje certyfikacja dobrowolna należy żądać od dostawcy okazania odpowiednich atestów i certyfikatów. Powinno to być zawarte w umowie na dostawę sprzętu i urządzeń sportowych.

Producent, dostawca sprzętu i urządzeń sportowych powinien przekazać wraz ze sprzętem instrukcję montażu, instalacji i konserwacji, użytkowania oraz kontroli okresowej tych urządzeń.

Administrator obiektu sportowego powinien przestrzegać wymagań tam zawartych:

- przeglądy i naprawy bieżące (prowadzenie zapisów z wykonania),
- przeglądy okresowe,
- ustawienie tablic informacyjnych, dotyczących bezpiecznego użytkowania sprzętu z podaniem telefonu kontaktowego w razie wypadku itp.

Wypadki osób pozostających pod opieką szkoły.

Ustawa z dnia 30 października 2002 r. *o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy* (Dz. U. z 2002 r. Nr 199 poz. 1673, z późn. zm.) definiuje następujące pojęcia:

- . za **śmiertelny wypadek** przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku,
- . za **ciężki wypadek** przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwale, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała,

. za **zbiorowy wypadek** przy pracy uważa się wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby.

Rodzaje odpowiedzialności nauczyciela za nieszczęśliwe wypadki:

. **odpowiedzialność karna** – ponosi ją nauczyciel, który dopuszcza się czynu społecznie niebezpiecznego zabronionego pod groźbą kary przez obowiązującą ustawę karną (KK). Czyny karalne, których sprawcami są nauczyciele wychowania fizycznego mają charakter najczęściej przestępstw nieumyślnych tzn. polegają na braku staranności i ostrożności w działaniu i zaniechaniu czynności lekcyjnych.

. **odpowiedzialność cywilna** – określa Kodeks Cywilny, kto z winy swojej wyrządził drugiemu szkodę zobowiązany jest do jej naprawienia, zobowiązanie z tytułu wyrządzonej szkody ma za zadanie wyrównanie uszczerbku na zdrowiu poniesionego przez ucznia. Nauczyciel jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej i wszelkie roszczenie przejmuje ubezpieczyciel.

. **odpowiedzialność służbowa** – ocena szkodliwości czynu należy do nadrzędnego organu administracji szkoły. Są przy kuratoriach oświaty, rejonach szkolnych – Komisje Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, które oceniają szkodliwość wypadku. Komisja może przyznać dwa rodzaje kar:

- karę porządkową – upomnienie ustne lub pisemne,
- karę dyscyplinarną – nagana, nagana z potrąceniem części uposażenia, nagana z pozbawieniem prawa zajmowania stanowisk kierowniczych w szkole, nagana z przeniesieniem do innej szkoły, zwolnienie z pracy.

W ciągu roku szkolnego ginie w polskich szkołach od 60 do 120 uczniów. Najwięcej wypadków ma miejsce podczas zajęć wychowania fizycznego.

Nieumiejętność przeprowadzenia właściwej rozgrzewki układu mięśniowego ścięgien i układu kostnego do maksymalnego wysiłku organizmu jest bardzo często przyczyną kontuzji kończyn, zerwania mięśni i ścięgien, kończących się często kalectwem młodej osoby. Obecnie, takie zdarzenie może być przyczyną wystąpienia z powództwem w procesie cywilnym o odszkodowanie od nauczyciela wychowania fizycznego prowadzącego zajęcia. Jeżeli to dotyczy małoletniego, może również być przyczyną do wytoczenia procesu karnego o nieumyślne działanie na szkodę zdrowia i życia dziecka przez osobę, której powierzono obowiązek opieki nad dzieckiem.

Procedury dotyczące wypadków w szkołach i placówkach oświatowych regulują przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w *sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*.

Pracownik szkoły lub placówki, który powziął wiadomość o wypadku niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.

O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie:

- . rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego,
- . organ prowadzący szkołę,
- . pracownika służby bhp,

- . społecznego inspektora pracy,
- . radę rodziców.

O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor bądź upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki. Do czasu rozpoczęcia pracy zespołu powypadkowego dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku. W skład zespołu, który powołuje dyrektor, wchodzi pracownik służby bhp oraz społeczny inspektor pracy. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor.

Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się poszkodowanego pełnoletniego oraz rodziców (opiekunów prawnych) małoletniego.

Dyrektor szkoły obowiązany jest prowadzić rejestr wypadków. Dyrektor omawia również z pracownikami szkoły przyczyny i okoliczności wypadków oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im.

*Opracował:
Janusz Świtecki*